

INLEIDING EN VERANTWOORDING

Dit derde nummer van MOER in 1976 is grotendeels verzorgd door de L.W.G.: Landelijke WerkGroep 'Moedertaalonderwijs en toch geen Nederlands', die zich enige jaren bezig heeft gehouden met de rol van de moedertaal bij alle schoolvakken, dus niet alleen in de lessen Nederlands. De LWG analyseerde (op VONkongressen en eigen studiedagen) lesprotokollen, video-opnamen van lessen, schoolboeken, en proefwerken. Onderwerpen die daarbij veelvuldig aan de orde kwamen: verbale interactie; vragen stellen; vaktaalgebruik; (niet-dwingende) argumentatie in de klas; samenwerking tussen de leraar Nederlands en de leraar-ander vak.

In 1975 hief de LWG zich op, maar de artikelen die o.a. het resultaat van zijn werk vormden, bleven nog enige tijd in MOER verschijnen. Het ziet ernaar uit dat dit speciale LWG-nummer daar voorlopig de afsluiting van zal zijn. Dat betekent niet dat er nu verder niets meer staat te gebeuren!

Allereerst: de C.M.M. (Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs) heeft een van haar subkommissies ons onderwerp in studie gegeven. Het heet daar *Latitudinaliteit*: moedertaalonderwijs in de *breedte* bekeken, de rol van de moedertaal bij ook de andere schoolvakken in een bepaalde schoolsoort. (Dat is natuurlijk een analogie naar *Longitudinaliteit*: moedertaalonderwijs in de *lengte* bekeken, de rol van het moedertaalonderwijs van de kleuterschool tot en met de universitaire studie Nederlands). In dit nummer vindt u een bijdrage van Koos Hennephof, waarin hij als lid van de subkommissie Latitudinaliteit van de CMM vertelt wat de kommissie tot nog toe gedaan heeft en van plan is.

Ten tweede: ondergetekende heeft het (op dit moment nog wat vage) plan om een literatuurstudie over Latitudinaliteit te gaan schrijven. Daarin zou van zoveel mogelijk relevante taalkundig-onderwijskundige literatuur over dat onderwerp een overzicht gegeven moeten worden. Dat zou weer moeten uitmonden in een beargumenteerde omschrijving van wat Latitudinaliteit nu wél en niét is, en in beargumenteerde suggesties voor wat er in de toekomst onderzocht zou moeten worden, speciaal in het onderwijsveld.

In dit LWG-nummer van MOER vindt u na deze inleiding allereerst een artikel van Freek de Leeuw, Jan Sturm en Marian Werts over *Spanningen in onderwijsleersituaties*. Leerlingen hebben van huis uit een heel andere zingeving van de werkelijkheid dan die welke de school hen probeert bij te brengen. Die botsing tussen de beginsituatie van de leerlingen en de doelstellingen van de school levert *spanning* op, aldus de auteurs. Ze illustreren dat aan de hand van een paar lesprotokollen uit kleuter- en basisonderwijs. Analyse van taalgedrag in lessen levert volgens hen bewustwording van die spanning op, en vanuit die bewustwording kunnen dan oplossingen voor de spanning worden gezocht.

In het daaropvolgende artikel, *Leren door praten II*, probeert Jan Sturm om Perelmans theorie van de niet-dwingende argumentatie toe te passen op het taalgebruik in de klas. Hoe argumenteren leerlingen in subgroepjes, en hoe kunnen ze op die manier kennis verwerven? Zoals bij alle kennisverwerving die via gespreksverkeer verloopt, blijkt redeneren volgens de formele logika slechts een geringe rol te spelen; overtuigende technieken zoals beschreven bij Perelman des te meer.

Na Jan Sturms artikel volgen twee bibliografieën. De eerste is een chronologische biblio-

grafie van alle in MOER verschenen LWG-artikelen. (Een paar artikelen zijn ouder dan de LWG zelf, maar die beschouwen we als voorlopers). De tweede - alfabetische - bibliografie bevat tachtig titels van boeken/artikelen over aspecten van Latitudinaliteit; ze zijn bij elkaar gebrainstormd door een subgroep uit de LWG. De artikelen uit de eerste bibliografie zijn in de tweede niet opnieuw opgenomen.

Het LWG-achtig gedeelte van dit nummer sluit af met de al eerder genoemde bijdrage van Koos Hennephof als lid van de subkommissie Latitudinaliteit van de CMM.

Namens de redactie van MOER, én namens de 'niet dode, maar levend begraven' LWG wens ik u veel plezier bij het lezen van dit nummer.

Helge Bonset

Naschrift van de redactie

Dit nummer betekent behalve een afsluiting van de werkzaamheden van de LWG ook een afsluiting van de redaktiewerkzaamheden van Helge Bonset. Helge heeft jarenlang veel energie gestoken in de tot standkoming van de Moernummers. Bedankt Helge!

de redactie